

INLEIDING IN DE AFRIKAANSE TAALKUNDE

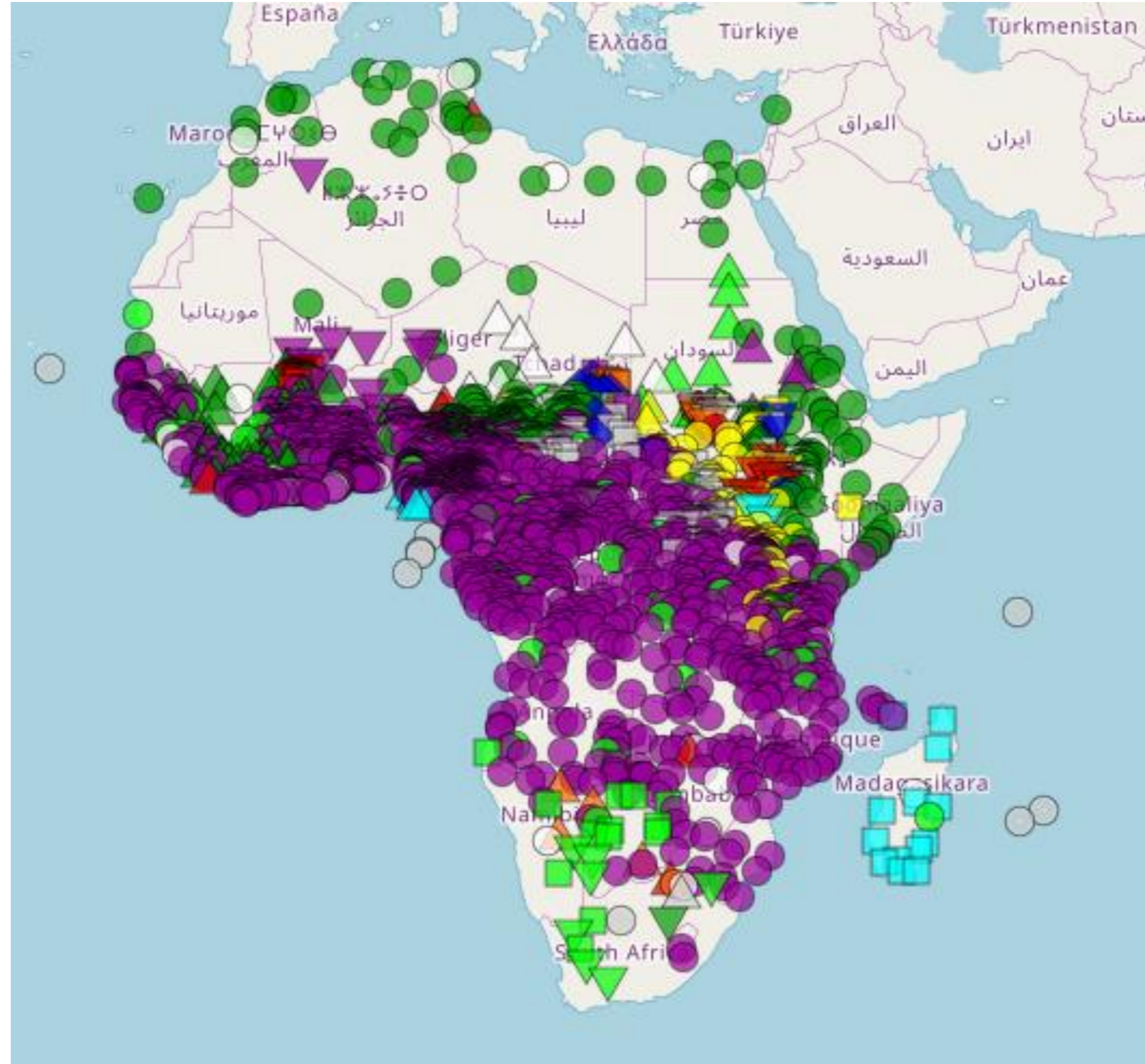
LES 1

Hilde Gunnink - BA1 Afrikaanse Talen en Culturen

“THE TRUE SIZE OF AFRICA”

AFRIKAANSE TAALDIVERSITEIT

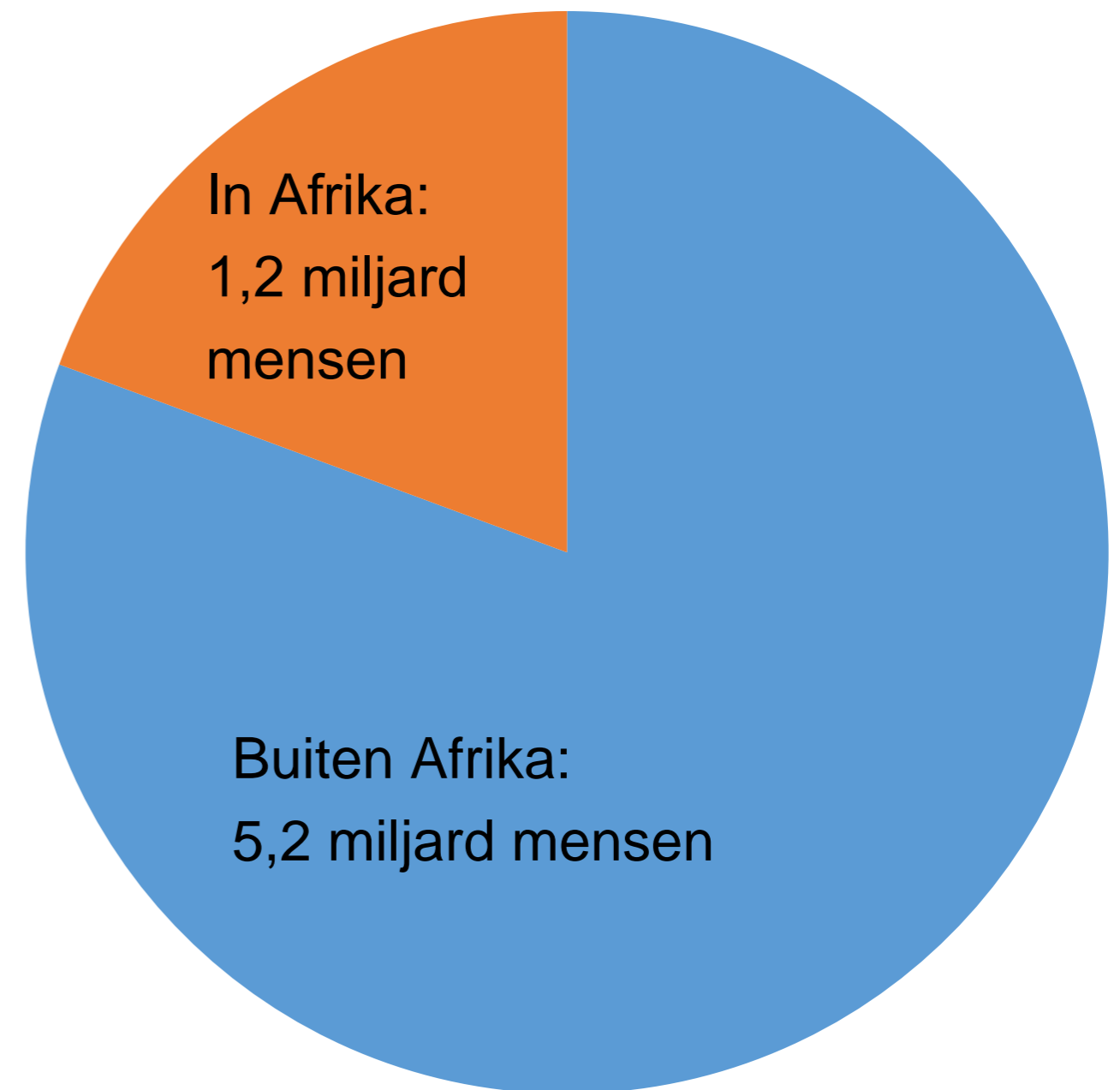
AFRIKAANSE TAALDIVERSITEIT

Wereldbevolking:

+ - 7,2 miljard

Bevolking van Afrika:

+ - 1,2 miljard

AFRIKAANSE TAALDIVERSITEIT

Wereldbevolking:

+ - 7 miljard

Bevolking van Afrika:

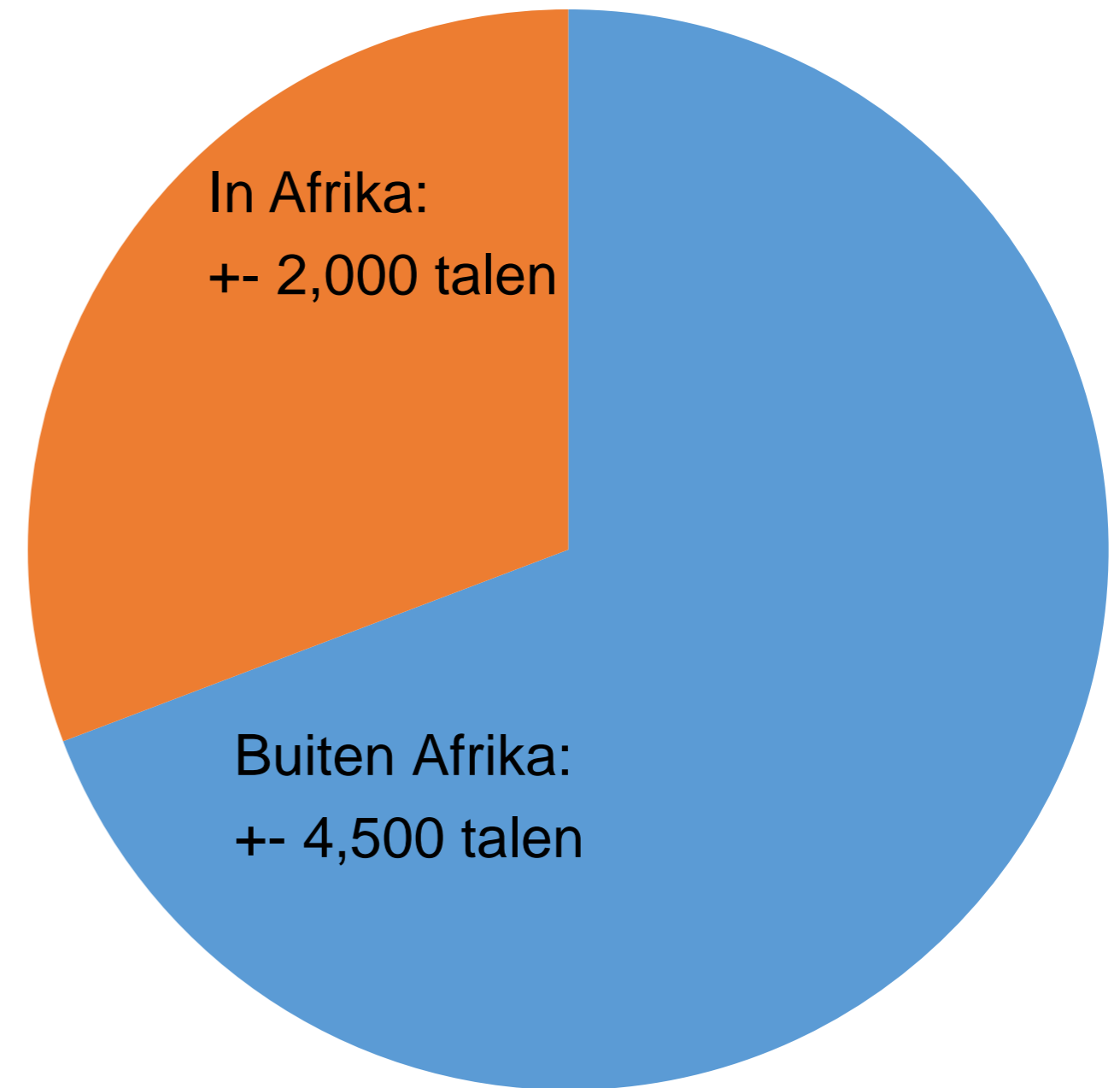
+ - 1 miljard

Talen ter wereld:

+ - 6,500

Talen in Afrika:

+ - 2,000

DOEL VAN DIT VAK

1. Afrikaanse taaldiversiteit leren begrijpen
2. Afrikaanse taalstructuren leren bestuderen

OPBOUW VAN DIT VAK

- Wekelijks college
 - aanwezigheid verplicht
- Huiswerk: zie Ufora
 - inleveren via Ufora
 - uiterlijk vrijdag inleveren
 - huiswerkoefeningen zijn 20% van het eindcijfer
- Verplichte literatuur > examenstof
- Achtergrondliteratuur > geen examenstof, wel nuttig

EXAMENSTOF

- Alles wat op college behandeld is
 - Slides (zie Ufora)
 - Aantekeningen
- Verplichte literatuur (zie Ufora)
- Huiswerk oefeningen zijn voorbeelden van examenvragen

HOEVEEL TALEN HEEFT AFRIKA?

TALLEN TELLEN

Hoeveel talen heeft België?

- officiële talen: 3
- Ethnologue: 11
Nederlands, Vlaamse gebarentaal, Frans, Frans Belgische gebarentaal, Duits, Limburgs, Luxemburgs, Picardisch, Vlaams, Waals, Oost-Jiddisch
- Maar ook: talen van (recente?) migranten
Arabisch, Berber, Lingala, Swahili, Turks, etc...
- En ook: “dialecten”

TALLEN TELLEN

Problemen met talen tellen:

1. “Autochtoon” vs. “migrant”

bijv. Afrikaans (Zuid-Afrika, Namibië)

nauwverwant aan het Nederlands

ontstaan sinds de 17e eeuw in zuidelijk Afrika

Is het Afrikaans een Afrikaanse taal?

TALLEN TELLEN

Problemen met talen tellen:

1. “Autochtoon” vs. “migrant”

bijv. varianten van het Engels

<https://www.bbc.com/pidgin>

TALLEN TELLEN

Problemen met talen tellen:

2. “Taal” vs. “dialect”

bijv. Berbertalen in Noord-Afrika

TALLEN TELLLEN

Problemen met talen tellen:

2. “Taal” vs. “dialect”

bijv. Vlaamse dialecten

TALLEN TELLEN

Problemen met talen tellen:

2. “Taal” vs. “dialect”

Lumpers: varianten zoveel mogelijk als 1 taal
classificeren

Splitters: varianten zoveel mogelijk als aparte talen
classificieren

TALLEN TELLLEN

Problemen met talen tellen:

3. Taal en identiteit

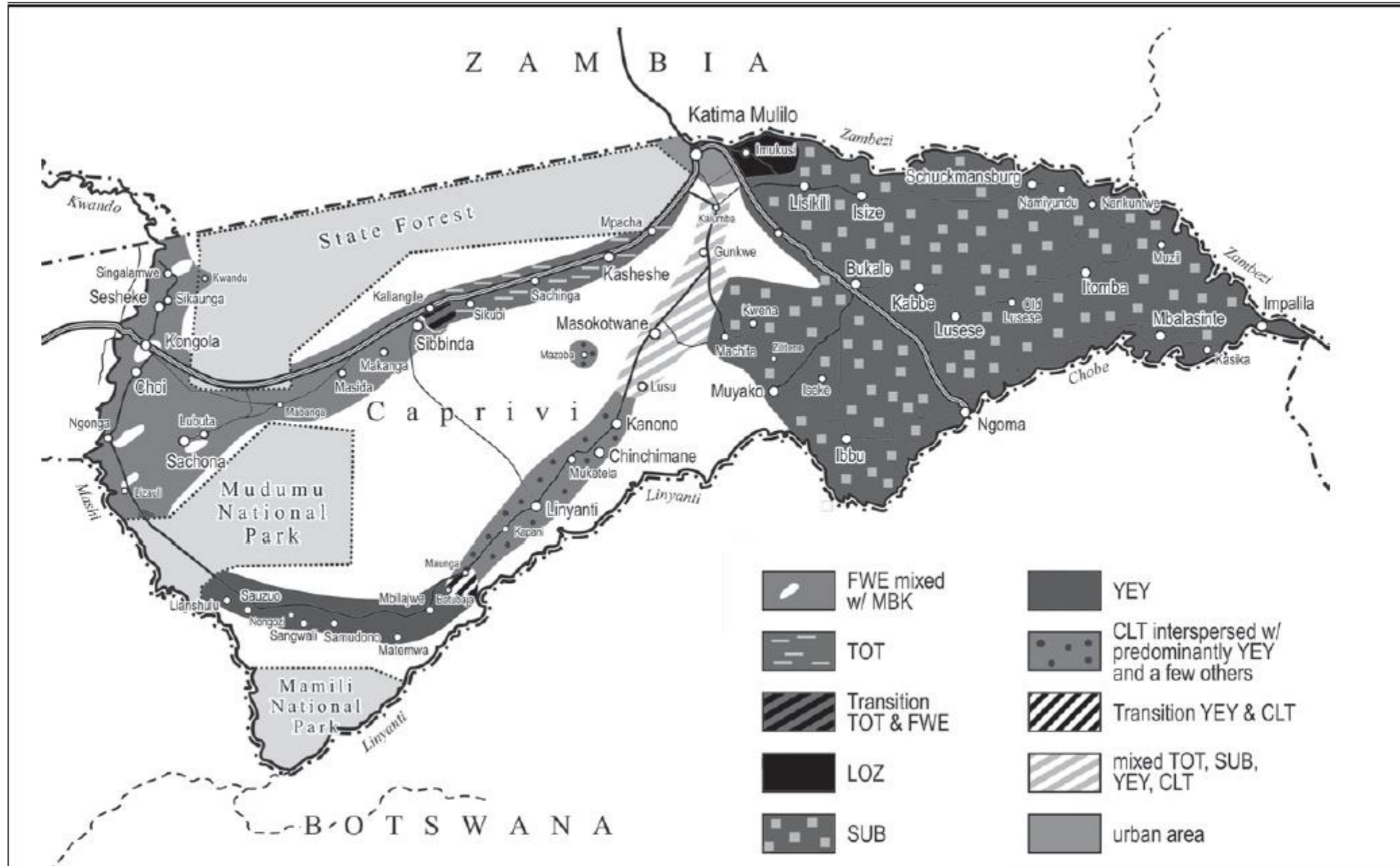
bijv. Mafwe in Namibië

+ - 10,000 mensen spreken Fwe

+ - 50,000 mensen noemen zich Mafwe

Resultaat van een oversimplificatie onder Duits bestuur

DE TAAJSITUATIE IN NOORD-OOST-NAMIBIË

TALEN TELLEN

Problemen met talen tellen:

4. Meer onderzoek nodig!

bijv. Nigeria

jaren '70: +- 250 talen

jaren '90: +- 400 talen

2014: +- 550 talen

TALEN TELLEN

Problemen met talen tellen:

1. “Autochtoon” vs. “migrant”
2. “Taal” vs. “dialect”
“Lumpers” vs. “Splitters”
3. Taal en identiteit
4. Meer onderzoek nodig!!!

HOEVEEL TALEN HEEFT AFRIKA?

- Ethnologue: **2143**
- Glottolog: **2338**
- Maho, Jouni. 2004. “How many languages are there in Africa, really?”: **1441**

WELKE TALEN HEEFT AFRIKA?

TALEN BENOEMEN

Exonymen

bijv. *Dutch, Swahili, Amhaars*

Endonymen

bijv. *Nederlands, Kiswahili, አማርኛ (Amarəñña)*

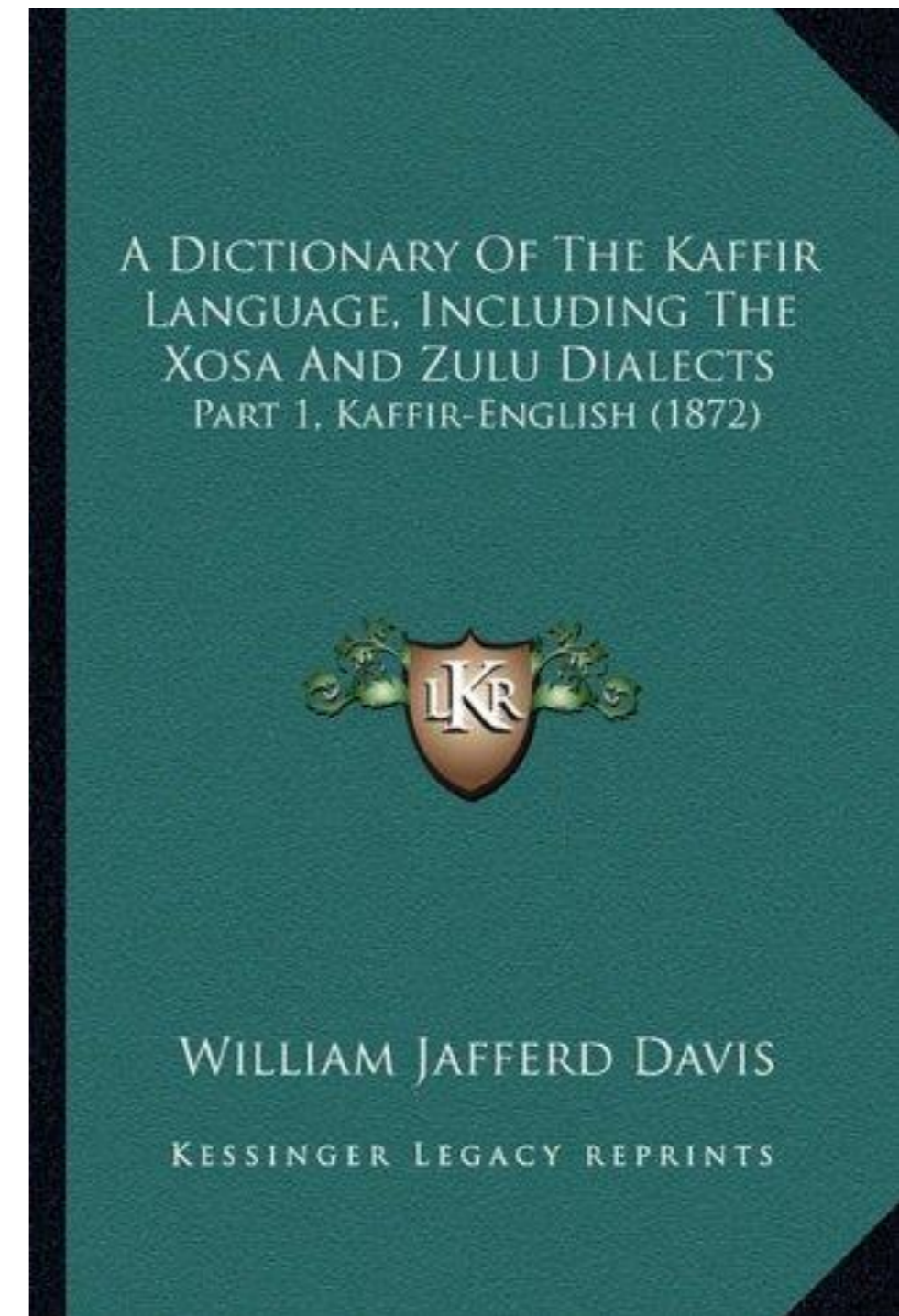
TALEN BENOEMEN

Exonymen kunnen soms heel negatief zijn

bijv. *Berber*, van barbaren

bijv. *Kaffir*, vroeger gebruikt

als naam voor Xhosa

TALEN BENOEMEN

Endonymen kunnen soms heel verwarrend zijn
bijv. *Cua, Kua, Tsua* > drie verschillende talen
bijv. *!Xun* > een naam, meerdere niet-onderling
verstaanbare talen

AFRIKAANSE TALEN OPDELEN

- Endogeen vs. exogeen
- Genetische classificatie
- Typologische classificatie

WELKE TALEN HEEFT AFRIKA?

Endogene talen

talen die hun oorsprong hebben in Afrika

Exogene talen

talen die hun oorsprong hebben buiten Afrika

bijv. Engels, Frans, Arabisch, Afrikaans, Chinees...

GENETISCHE CLASSIFICATIE

Afrikaanse taalfamilies:

Afro-Aziatisch

Nilo-Saharaans

Niger-Congo

Khoisan

TYPOLOGISCHE CLASSIFICATIE

- Classificatie op basis van bepaalde taalkundige eigenschappen
 - bijv. hoeveel geslachten een taal heeft
<https://wals.info/feature/30A#2/25.5/148.5>
 - hoeveel beleefdheidsvormen ('u' vs. 'jij') een taal heeft:
<https://wals.info/feature/45A#2/23.1/148.6>

DE TIEN GROOTSTE TALEN VAN AFRIKA

1. Arabisch (Noord-Afrika, +-223 miljoen)
2. Swahili (Oost-Afrika, +-100 m)
3. Hausa (Nigeria, 40 m)
4. Amhaars (Ethiopië, 26 m)
5. Zulu (Zuid-Afrika, 26 m)
6. Lingala (Congo, 25 m)
7. Fula/Fulfulde/Pulaar (West-Afrika, 24 m)
8. Yoruba (Nigeria, 21 m)
9. Igbo (Nigeria, 18 m)
10. Oromo taalcluster (Hoorn van Afrika, 18 m)

BRUIKBARE BRONNEN

- Ethnologue
 - SIL – Summer Institute for Linguistics
 - Informatie over taal, classificatie, regio, aantal sprekers, officiële status...
- Glottolog
 - Max Planck Instituut Jena
 - Informatie over taal, regio, classificatie, wetenschappelijke literatuur
- Endangeredlanguages.com
 - Google
 - Focus op bedreigde talen

WAAROM AFRIKAANSE TALLEN BESTUDEREN?

WAAROM AFRIKAANSE TALEN BESTUDEREN?

- Slechts +/-10% van de Afrikaanse talen is bestudeerd
- +/-50% van de Afrikaanse talen bestaat over 100 jaar waarschijnlijk niet meer
- Slechts enkele Afrikaanse talen hebben een geschreven traditie

WAAROM AFRIKAANSE TALEN BESTUDEREN?

- taal als communicatiemiddel
- taal als sleutel tot cultuur
- taal als sleutel tot kennis
- taal als sleutel tot geschiedenis
- taal als definierend menselijk kenmerk

TAAAL ALS COMMUNICATIEMIDDEL

– “Afrikanen spreken toch Engels of Frans.”

Nee

bijv. +-15% in Tanzania, +-25% in Zambia, minder dan 50% in Congo

Sprekers van Europese talen zijn hoogopgeleid, wonen in de stad

TAAAL ALS SLEUTEL TOT CULTUUR

hygge

[hue-gah] *noun*

A calm, comfortable time with people you love.
A complete absence of frustrations, or anything
emotionally overwhelming, often enjoyed with
good food and drinks, warm blankets and candlelight.

TAAAL ALS SLEUTEL TOT CULTUUR

<https://www.youtube.com/watch?v=mgxyfqHRPoE>

www.digitalphysics.nl/main/Projects/himba/himba.svg

www.digitalphysics.nl/main/Projects/himba/himba.svg

[ojects/himba/himba.svg](https://www.digitalphysics.nl/main/Projects/himba/himba.svg)

TAAAL ALS SLEUTEL TOT CULTUUR

Zulu (Zuid-Afrika)

ubaba

1. 'vader'
2. 'vaders broer'

umama

1. 'moeder'
2. 'moeders zus'

TAAAL ALS SLEUTEL TOT KENNIS

- Minder dan 10% van alle 250,000 plantensoorten is onderzocht voor medicinale effecten
- Meer dan 50% van alle nieuwe middelen is nog steeds gebaseerd op natuurlijke producten
- **Lokale culturele kennis** vormt een belangrijke bron van informatie in deze zoektocht

TAAAL ALS SLEUTEL TOT GESCHIEDENIS

Niger-Congo

Bantu

TAAAL ALS SLEUTEL TOT GESCHIEDENIS

‘mens’

Fwe *muntu*

Swahili *mtu*

Zulu *muntu*

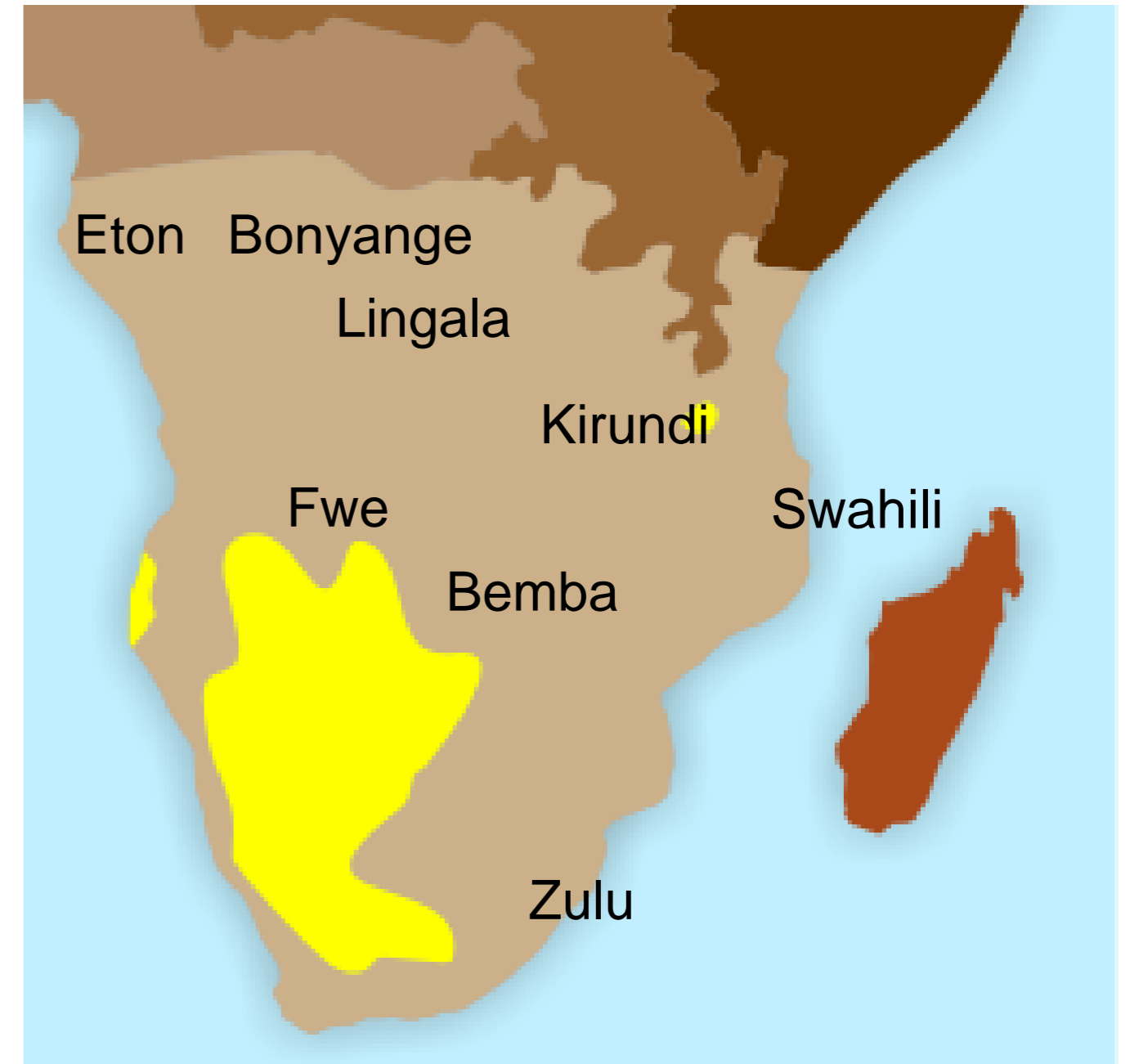
Lingala *moto*

Eton *mod*

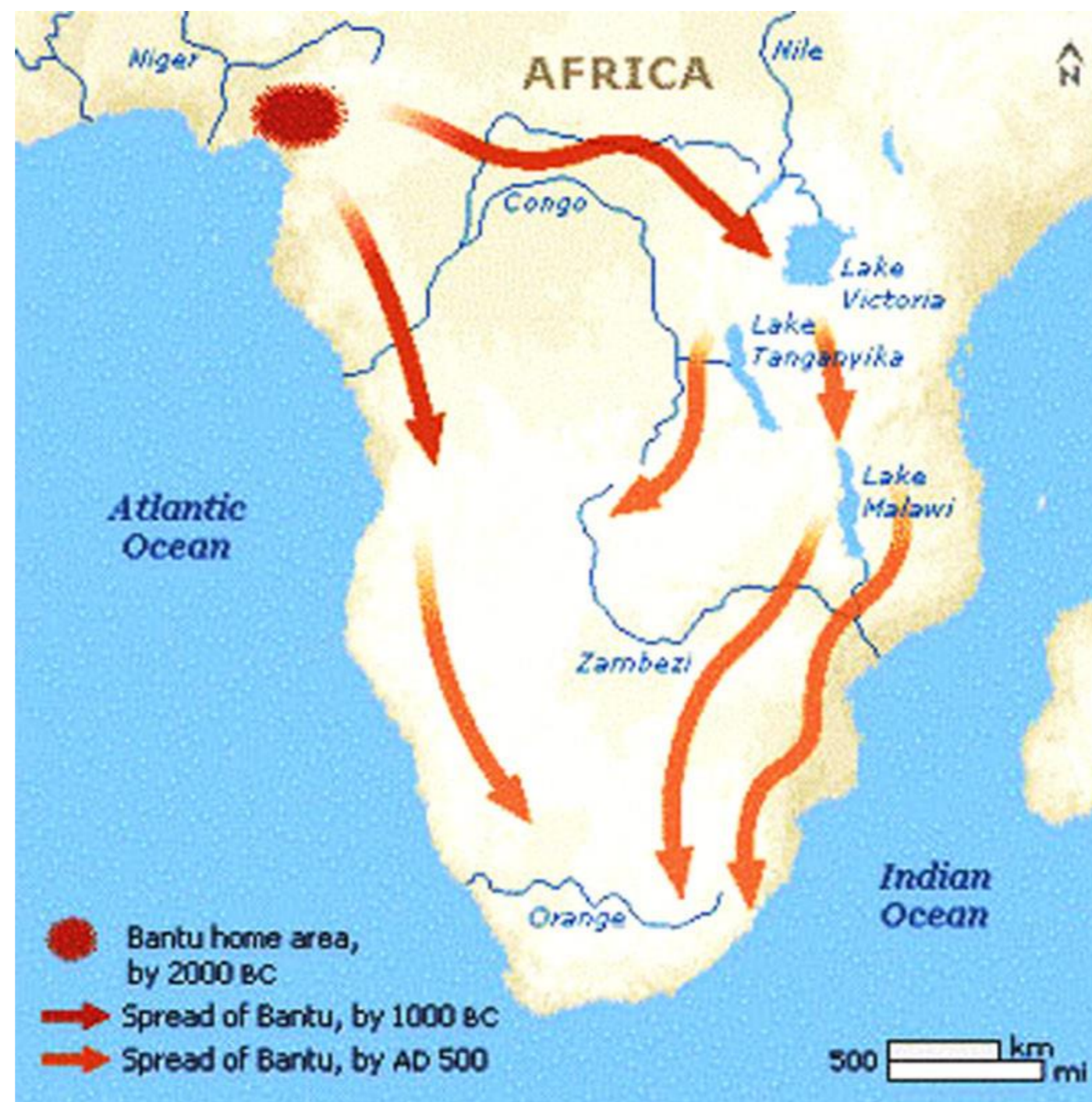
Bonyange *moto*

Kirundi *muntu*

Bemba *muntu*

TAAAL ALS SLEUTEL TOT GESCHIEDENIS

TAAAL ALS DEFINIEREND MENSELIJK KENMERK

- Alle dieren communiceren
 - Bijv. bijendans, vogelzang
- Alleen mensen hebben taal:
 - taal kan **overall** over gaan
 - elke taal kan **alles** zeggen
 - talen verschillen alleen in **hoe** je dat uitdrukt

INCLUSIEF/EXCLUSIEF WIJ

Nederlands

‘**Wij** gaan morgen naar het strand.’

Moloko (Kameroen)

mà-fòt-ɔk^w

‘Wij (ook jij) moeten naar beneden gaan.’

nà-fòt-ɔm

‘Wij (niet jij) moeten naar beneden gaan.’

LOGOFORICITEIT

Jan zegt dat **hij** is vertrokken.

1. ‘**Jan** zegt dat **hij** (Jan) is vertrokken.’
2. ‘**Jan** zegt dat **hij** (iemand anders dan Jan) is vertrokken.’

Kofi be **ye** dzo

Kofi zegt hij is vertrokken.

1. ‘**Kofi** zegt dat **hij** (Kofi) is vertrokken.’
2. ‘**Kofi** zegt dat **hij** (iemand anders dan Kofi) is vertrokken.’

LOGOFORICITEIT

Kofi be **e** dzo

Kofi zegt hij is vertrokken.

1. ‘**Kofi** zegt dat **hij** (Kofi) is vertrokken.’

2. ‘~~**Kofi** zegt dat **hij** (iemand anders dan Kofi) is vertrokken.~~’

KLIKS!

- Alleen in Afrikaanse talen
- Sommige talen hebben tot wel 80 kliks
- <https://www.youtube.com/watch?v=Qg4Fp-A7IRw>

KINDERTAALVERWERVING

Hoe leren kinderen een taal aan?

Met moeite:

versimpeling van uitspraak

versimpeling van onregelmatigheid (loopte ipv liep)

KINDERTAALVERWERVING

Hoe leren kinderen passieven (lijdende vorm)?

In het Engels:

pas na 3 jaar en 3 maanden

tot 4/5 jaar hebben kinderen moeite passieven te begrijpen

KINDERTAALVERWERVING

Hoe leren kinderen passieven (lijdende vorm)?

In het Engels:

na 3 jaar en 3 maanden

tot 4/5 jaar hebben kinderen moeite passieven te begrijpen

In het Sotho:

na 2 jaar en 8 maanden

geen moeite om passieven te begrijpen

SAMENGEVAT

- Afrika heeft een grote taaldiversiteit
- Precies vaststellen hoeveel talen er in Afrika gesproken worden is moeilijk
- Afrikaanse talen bestuderen is belangrijk

VOLGENDE WEEK

- Taalclassificatie
- Classificatie van Afrikaanse talen

